

Ян Віталійович Курінний,
асистент кафедри дошкільної освіти,
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»,
м. Слов'янськ, Донецька область, Україна

ВЗАЄМОДІЯ РОДИНИ І ДОШКІЛЬНОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ В ЕКОНОМІЧНІЙ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ДОШКІЛЬНИКІВ

В даній статті автором розглянуто особливості взаємодії сучасної родини та дошкільного навчального закладу під впливом ранньої економічної соціалізації. Обґрунтовано причини спаду рівня співробітництва дошкільного навчального закладу і сім'ї. Визначено шляхи реалізації взаємодії головних соціальних інститутів в період їх трансформації. Окреслено важливу роль дошкільного навчального закладу в процесі взаємодії з сучасною родиною. Акцентовано увагу на форми і методи, які були задіяні в процесі реалізації однієї з умов первинної економічної соціалізації.

Ключові слова: *родина, дошкільний навчальний заклад, взаємодія, трансформація, економічна соціалізація.*

Однією з умов первинної економічної соціалізації дошкільників є умова організації соціально-педагогічної практики взаємодії родини та дошкільної установи, мета якої полягала в зміні динаміки ціннісних орієнтацій особистості дошкільника під впливом ранньої економічної соціалізації.

Виокремлюючи дану умову економічної соціалізації зі множинної сукупності інших умов, ми виходили з того факту, що родина та дошкільний навчальний заклад в дошкільному віці є основними інститутами соціалізації дітей. Головний успіх їх впливу не в дублюванні, не в заміні соціальних функцій одного інституту соціалізації іншим, а у гармонійному доповненні один одного. Проте, як констатує теорія та практика, нерідко ця взаємодія схожа на «самовіддану боротьбу один з одним», коли рух відбувається за принципом «від поганого до найгіршого» (О. Арнаутова, Т. Доронова) [3]. Причини такої «взаємодії» криються в тих трансформаціях, які відбуваються сьогодні з родиною та дошкільним закладом. Без розуміння сутності таких трансформацій, налагодження ефективної взаємодії двох цих первинних інститутів економічної соціалізації дітей дошкільного віку мало ймовірно.

Системний аналіз наукової літератури з означеної вище проблеми дозволив виявити, що в працях науковців (Г. Бельська, О. Богініч, Н. Захарова, Н. Гавриш, Г. Григоренко, З. Кісарчук, Т. Кравченко, Т. Крюкова, А. Сазонова, І. Трубавіна, Н. Уманець) питання соціального становлення особистості 6-7 річного віку, їх первинної економічної соціалізації розглядалося вченими однобічно. Проблема, на нашу думку, полягала у втраті важливих інструментів взаємодії основних соціальних інститутів дошкільного дитинства: родини і дошкільного навчального закладу.

Метою даної статті є визначення механізмів взаємодії родини і дошкільного навчального закладу задля ефективної первинної економічної соціалізації дошкільників.

Як демонструють дослідження (Н. Кравченко, І. Трубавіна) сучасна родина та батьківство, як

інститут соціалізації дітей, характеризується наступними особливостями:

1. посиленням економічного розшарування родин на малозабезпечених, зі середнім достатком та високозабезпечених. Історичною базою такого розшарування, як вважають соціологи, та економісти-політологи, є виникнення великої кількості форм власності, у тому числі приватної. У сучасного вітчизняного батька з'явилися різні ролі на ринку праці: від безробітного, найманого працівника до підприємця та бізнесмена. Декілька поколінь українських батьків зіткнулися та продовжують стикатися із порушенням суспільно необхідного рівня плати за труд, з практикою неплатежів, відстрочок, низької індексації доходів на фоні інфляції, з безробіттям, з відсутністю соціальних гарантій та інше. В умовах такого негативного економічного тиску та соціальної напруги для більшості родин стало важкою ношею долати самотужки критичні емоційно-вольові навантаження, які випробовують і бідні, і багаті родини, відчувають на собі старі і молоді члени родини, здорові і хворі. В умовах динамічно мінливого суспільства саме діти виявилися найбільш соціально уразливими та незахищеними від потенційних та реальних небезпек соціалізації. В результаті чого в суспільстві загострилися такі соціальні проблеми, як сирітство, дитяча бездоглядність, експлуатація неповнолітніх дітей, делінквентне батьківство (жорсткі та жорстокі способи спілкування з дитиною, відмова від народженої дитини та інше), злочинність та виктимогенність соціуму, зростання соціально значущих захворювань, збільшення числа дітей з невротами та поведінковими розладами тощо (Н. Голованова, Т. Гурко, Т. Жаровцева);
2. двустороннім характером родинного мікросоціуму, де емоційний та соціальний досвід дитини залежить від родинних зв'язків, якості дитячо-батьківських відносин та педагогічної компетентності батьків. Родина, особливості родинного мікросоціуму можуть виступати як стабілізуючим чинником соціалізації дитини, так

і провокуючим різні «збої». Аналіз думок дорослих та дітей щодо соціального самопочуття сучасної родини вказує на: переважно ексклюзивний характер повсякденного образу життя родин; малолюдність; обмеженість соціальних контактів, як споріднених, так і сусідських; дефіцит між вікового та між-поколінняного спілкування дітей та дорослих. Досвід родинної соціалізації практично не піддається рефлексії з боку дорослих членів родини, незважаючи на те, що здоровий духовний початок будь-якої родини нерозривно пов'язаний із залученням дитини до культурних між-поколінняних цінностей свого роду (С. Алієва, О. Безпалько);

3. посиленням суворості батьків у відносинах з дитиною, що несе у родину побутовий стрес. Як показують дослідження, соціально-економічна нестабільність у суспільстві впливає на родину підвищенням батьківської авторитарності, що несе реальну небезпеку родинній соціалізації зростаючої дитини. Авторитарність батьків, їх суворість виявляються у застосуванні дорослими членами родини покарань, що принижують гідність дитини та наносять їй фізичний та психічний збиток. У психологічних дослідженнях переконливо доказано, що діти, батьки яких використовують загрозу, заборони, негативні оцінки, засудження, висміювання, нотації, відрізняються актуалізованим почуттям провини, власною неповноцінністю, вираженою залежністю від дорослого (О. Ніколаєва).

Таким чином, посилення економічного розшарування родин, двоякість родинного мікросоціуму, батьківський тоталітаризм та авторитаризм – з одного боку, створює загальний фон економічної соціалізації дошкільників, а з іншої, актуалізує необхідність трансформації традиційної соціально-педагогічної практики взаємодії родини та дошкільного навчального закладу в цілях економічної соціалізації.

Сучасний дошкільний навчальний заклад, як і сучасна родина має свої специфічні особливості.

По-перше, зарубіжний та вітчизняний досвід розвитку соціальних інститутів доводить, що у нестабільні періоди розвитку суспільства актуалізується та посилюється соціально-педагогічна складова діяльності державних освітньо-виховних установ. У цьому сенсі дошкільний навчальний заклад не є виключенням. Сьогодні він прагне працювати як установа відкритого типу, як соціально-педагогічний центр, інтегруючий родинний чинник соціалізації дітей; соціально-освітнє середовище дошкільної установи та культурно-виховної сили інших інститутів освіти, насамперед шкіл; а також регіонально-локальних служб соціальної підтримки. Соціально-педагогічний аспект їх діяльності орієнтований на гармонізацію єдиного соціального простору життя вихованців, педагогічно доцільний вплив на родинне середовище кожної дитини та ціннісні орієнтації дітей та дорослих. Така інтеграція здатна забезпечувати безперервність супроводу процесів

соціалізації дитини з раннього до старшого дошкільного віку в єдиному соціальному просторі життя дитини, родина-дошкільний навчальний заклад-школа-мікрорайон. Особливо, важлива роль інтеграції при переході дошкільника у наступну соціально-демографічну групу зі входженням його у шкільне життя (Т. Алексєєнко, А. Богуш, В. Бочарова, І. Зверєва, Н. Гавриш, С. Курінна, Л. Павлова, Т. Яркіна).

По-друге, сучасний дошкільний навчальний заклад поступово звільняється від утилітарного підходу щодо використання досвіду родини, від що миттєвого пристосування до поточних потреб та завдань суспільного виховання. Тут у значній мірі бар'єрами виступають деякі протиріччя. Основне з них, як вважають соціальні педагоги й психологи, пов'язано з гуманною метою визнати за батьками право бути повноправними партнерами педагогів та застарілими способами монологічної орієнтації у досягненні цієї мети, у межах якої родині як і раніше відводиться примусова роль. Інше – стосується прагнення педагогів наситити батьків цінним для них виховним досвідом та тим почуттям «голоду», яке випробовують самі фахівці дошкільної освіти у питаннях ефективної родинної педагогіки, психології та культури родинних стосунків (О. Арнаутова, Г. Ганичева, О. Зверєва) [3].

По-третє, значно зросла роль родини у функціонуванні дошкільного навчального закладу, особливо її управлінському аспекті. Тут можна виділити, принаймні декілька найбільш важливих напрямків, пов'язаних з удосконаленням управління дошкільною установою. Перша позитивна спроба такого вдосконалення – це впровадження практики застосування угод та договорів дошкільного навчального закладу із батьками. З одного боку, це факт, який вказує на бажання здійснювати юридично грамотне партнерство у відносинах «дошкільний навчальний заклад-родина», з іншої – не дефіцит довіри один до одного. Мабуть, добре складений договір дозволяє розраховувати на певну стійкість та позитивну динаміку відносин. Інша позитивна спроба пов'язана з впровадженням міждисциплінарного підходу до рішення проблеми. Сутність його полягає в утвердженні того, що тільки через синтез психолого-педагогічних дисциплін можна побачити нові грані об'єкта. Тут мається на увазі інтеграція зусиль всіх фахівців у взаємодії з родиною шляхом створення в дошкільному навчальному закладі «Соціально-медико-психолого-педагогічної служби» на міждисциплінарній основі. Такі служби вже функціонують в дошкільних установах. Вони отримали статус центрів розвитку дитини. Ще одна спроба вдосконалення управління сучасною дошкільною установою пов'язана зі створенням мережі груп короткочасного перебування для дітей раннього й дошкільного віку, з урахуванням потреб населення конкретного мікрорайону. Практика створення таких груп обумовлена соціальним заказом сучасного інституту родини у рамках варіативного режиму діяльності дошкільного

навчального закладу. Як правило, вирішальну роль у виборі умов виховання дитини – родинно-суспільних або тільки родинних – грає економічна та соціокультурна специфіка життя родини (Г. Беленька, Т. Жаровцева, М. Машовець, С. Ладивір, Т. Піроженко, І. Рогальська) [4].

Таким чином, посилення соціально-педагогічного характеру діяльності дошкільного навчального закладу, звільнення його від утилітарного підходу у використанні досвіду родини, збільшення ролі управлінського аспекту у функціонуванні дошкільного закладу – це ті загальні особливості сучасного дошкільного навчального закладу, як інституту соціалізації дітей, які, з одного боку, як і у випадку з родиною, створюють загальний фон вдалої економічної соціалізації дітей дошкільного віку, а з іншої, - продукують необхідність модернізації соціально-педагогічної практики взаємодії. Таким чином, посилення соціально-педагогічного характеру діяльності дошкільного навчального закладу, звільнення його від утилітарного підходу у використанні досвіду родини, збільшення ролі управлінського аспекту у функціонуванні дошкільного закладу – це ті загальні особливості сучасного дошкільного навчального закладу, як інституту соціалізації дітей, які, з одного боку, як і у випадку з родиною, створюють загальний фон вдалої економічної соціалізації дітей дошкільного віку, а з іншої, - продукують необхідність модернізації соціально-педагогічної практики взаємодії дошкільного навчального закладу з родиною у сфері економічної соціалізації.

Наявність трансформаційних загальних особливостей сучасних інститутів родини й дошкільних закладів детермінують відповідні особливості та характер їх взаємодії між собою. Нам вдалося у ході аналізу виділити наступну систему таких особливостей:

- взаємодія у системі «родина-дошкільний навчальний заклад» відбувається на користь родини та через призму родини, її інтересів як первинного джерела соціалізації в дошкільні роки, коли досвід дитини майже цілком залежить від педагогічної компетентності батьків, від їх родинних зв'язків та якості дитячо-батьківських відносин. Крім того, соціальною роллю родини з кінця ХХ століття стало створення власного особистісного способу буття, що підкреслює свободу та легітимність особистих прав людей, в той час, як соціальна роль родини чверть віку назад полягала в передачі прийнятних у суспільстві цінностей та норм. У цих умовах родина та дитячий садок стають рівноправними партнерами, активними суб'єктами вільного діалогу з питань забезпечення повноти й цілісності соціально-педагогічного й культурно-освітнього середовища для життя, розвитку та самореалізації дитини (В. Дуброва);
- взаємодія дошкільного навчального закладу з родиною спирається, насамперед, на реалістичні уявлення про соціальні самопочуття родини, оскільки пріоритетна цінність та соціальна функція родини – виступати для дитини

«емоційним тилом», забезпечувати базисну потребу у безпеці та безумовному прийнятті дитини. З цієї точки зору метою взаємодії є зміцнення, збагачення та оздоровлення емоційних зв'язків та відносин дитини зі значимими дорослими (матір'ю, батьком, бабусями, дідусями, братами, сестрами), коли зміст взаємодії підпорядковується по суті, єдиній темі – як досягти взаємно щасливих та емоційно-здорових відносин дорослих і дітей у родині, та відтворює специфіку вкладу родини у виховання, розвиток та соціалізацію дошкільника, а не дублює функції й методи суспільного виховання дитини (О. Лобза) [7];

- взаємодія дошкільного навчального закладу з родиною спрямована на профілактику батьківської авторитарності, оскільки сучасна соціально-економічна нестабільність в суспільстві несе в родину побутовий стрес, який часто супроводжується посиленням суворості батьків у стосунках з дитиною. Факт появи величезної армії молодих батьків, які виявилися соціально та психологічно безпорадними вихователями, та усвідомлено чи ні скривають свою безпорадність за нотаціями й погрозами дитині. Вище зазначене підтверджує, з одного боку, порушення прав дитини як розповсюджене соціально-педагогічне явище сучасного родинного виховання, а з іншого, - дефіцит відповідальності з боку професіоналів за впровадження практики діалогу у відносини «батьки-педагог», «дитина-дитина», «батьки-дитина»;
- встановлення взаємодії з родинами вихованців дошкільного навчального закладу не є тільки відповідальністю вихователя групи, оскільки в інтересах комфортного самопочуття дитини в родині та дитячому садку, а також з урахуванням соціально-педагогічних очікувань родини від дошкільного навчального закладу кожен спеціаліст закладу включає родини вихованців у простір соціальної відповідальності за благополучний розвиток дитини в мікросоціумі;
- взаємодія дошкільного навчального закладу з родиною спрямована на інтеграцію інтересів, очікувань й тривоги родини, педагогів та самої дитини в період переходу її до шкільного життя. Соціально-педагогічний ефект такої інтеграції пов'язаний, у першу чергу, із узгодженістю поглядів на ту долю відповідальності, більше ніким не дубльовану, яку несе кожна із зацікавлених сторін, поважаючи зусилля інших. Виходячи з соціальної функції родини – супроводжувати життя дитини та її дорослішання відчуттям психологічної захищеності та безпеки, підтримка в родині її душевних та емоційних сил й тому, організовуючи практику взаємодії з родинами на початку шкільного життя дітей, дошкільним працівникам не слід підмінити соціальну роль родини установкою зробити з матері «другу вчительку» (Г. Беленька, Н. Гавриш, В. Докучаєва, Н. Курило) [5].

Таким чином, родина та дитячий дошкільний заклад як основні інститути первинної економічної соціалізації дошкільників здатні забезпечити оптимальний характер взаємодії між собою, якщо ця взаємодія буде здійснюватися на користь родини та через призму родини, якщо вона буде спиратися насамперед на реалістичні уявлення про соціальне самопочуття родини та буде спрямована на профілактику батьківського тоталітаризму, якщо встановлення взаємодії не буде являтися тільки відповідальністю педагога-вихователя групи та якщо воно забезпечує соціально-педагогічний ефект інтеграції очікувань батьків, педагогів та самої дитини, пов'язаних з його майбутнім переходом до шкільного життя.

Оскільки дошкільна освіта спрямована на соціалізацію дитини, вирішуючи задачу об'єднання навчання та виховання у цілісний освітній процес на основі духовно-моральних та соціокультурних цінностей та прийнятих в суспільстві правил й норм поведінки в інтересах людини, родини, суспільства, оскільки основна освітня програма формується як програма психолого-педагогічної підтримки соціалізації та індивідуалізації, розвитку особистості дітей дошкільного віку. Відповідно, духовно-моральні та соціокультурні цінності та прийняті в суспільстві правила й норми поведінки в інтересах людини, родини, суспільства повинні бути наскрізною нішею не тільки всього змісту освіти в дошкільному навчальному закладі, але й соціально-педагогічної взаємодії родини та дошкільного навчального закладу, як двох основних інститутів соціалізації в дошкільному дитинстві, як чинника формування ціннісних орієнтацій особистості («Базовий компонент дошкільної освіти»). Природно, що формування ціннісних орієнтацій особистості дошкільника в умовах ранньої

економічної освіти має ряд важливих специфічних особливостей.

Головною, а для нашого дослідження й принципово важливою, особливістю формування ціннісних орієнтацій в умовах ранньої економічної освіти є той факт, що динаміка орієнтацій на соціальні цінності в умовах економічної освіти дітей в дошкільному навчальному закладі та родині є результатом впливу цих чинників, пов'язаних між собою відносинами взаємодії-взаємоповнення. При цьому індивідуально і соціально-психологічні характеристики самої дитини (активного суб'єкта взаємодії) підсилюють або ослаблюють вплив середовища взаємодії. Вказана особливість – закономірність формування ціннісних орієнтацій в умовах ранньої економічної соціалізації відображає специфіку економічної соціалізації особистості, яка формується, саме на етапі первинної економічної соціалізації, так як зачіпають не стільки власне економічні цінності (багатство, гроші та інше), динаміка яких характерна для дорослого населення в період радикальних соціально-економічних змін (С. Бубнова, Н. Журавлева) [6], тільки пов'язані з ними цінності (соціально-моральні, ціннісно-мотиваційні, емоційно-вольові та інше).

Таким чином, умова взаємодії родини та дошкільного навчального закладу в економічній соціалізації дошкільників проявляється і як одна з задач такої соціалізації (забезпечення динаміки ціннісних орієнтацій особистості старших дошкільників в умовах ранньої економічної освіти), і як її результат (наявність динаміки ціннісних орієнтацій в структурі особистості дошкільників, які навчаються за програмою економічної освіти, за відсутності такої у дітей, які не навчаються за цією програмою), і як її критерій (динаміка рівнів сформованості ціннісних орієнтацій).

ЛІТЕРАТУРА

1. Алексеєнко Т. Ф. Зміст і напрями соціально-педагогічної діяльності // Т. Ф. Алексеєнко // Соціальна педагогіка : теорія і технології [за ред. І. Д. Звереві]. – К., 2006. – 316 с.
2. Алиева С. В. Профилактика семейной дезадаптации как аспект социально-педагогической деятельности / С. В. Алиева // Вісник психології і соціальної педагогіки : зб. наук. праць / Інститут психології і соціальної педагогіки Київського університету ім. Бориса Грінченка; Московський гуманітарний педагогічний інститут [гол. редактор О. Безпалько]. – Випуск 1. – К., М., 2009. – 161 с.
3. Арнаутова Е. П. Взаимодействие детского сада и семьи в условиях социально-экономической нестабильности общества / Е. П. Арнаутова, В. М. Иванова, Н. А. Разгонова // Семья на пороге третьего тысячелетия : материалы научно-практической конференции. – М., 1995. – С. 112 – 118.
4. Беленька Г. В. Здоров'я дитини – від родини : [Монографія] / Г. В. Беленька, О. Л. Богиніч, М. А. Машовець. – К.: СПД Богданова А. М., 2006. – 220 с.
5. Дитина-педагог : сучасний погляд : психол.-пед. та соц. аспекти сучасної дошк. та початк. освіти / О. П. Амацьєва, Г. В. Беленька, Н. В. Гавриш, Н. О. Курило, С. М. Курінна та ін. [за заг. ред. В. В. Докучасові]. – Луганськ : Вид-во «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2010. – 492 с.
6. Голованова Н. Ф. Социализация и воспитание ребенка / Н. Ф. Голованова. – Спб. : Речь, 2004. – 271 с.
7. Лобза О. В. Роль близких взрослых в становлении эмоционального мироощущения ребенка в период перехода к школьной жизни : Автореф. дис... на соискание степени канд. пед. наук / О. В. Лобза. – М., 2000. – 20 с.

Куриной Ян Витальевич,
 ассистент кафедры дошкольного образования,
 ГВУУ «Донбасский государственный
 педагогический университет»,
 г. Славянск, Донецкая область, Украина

ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ СЕМЬИ И ДОШКОЛЬНОГО ОБРАЗОВАТЕЛЬНОГО УЧРЕЖДЕНИЯ В ЭКОНОМИЧЕСКОЙ СОЦИАЛИЗАЦИИ ДОШКОЛЬНИКОВ

В данной статье автором рассмотрены особенности взаимодействия современной семьи и дошкольного образовательного учреждения. Обоснованы причины падения уровня сотрудничества дошкольного учреждения и семьи. Доказано, что основной успех их влияния друг на друга не в дублировании, не в замене социальных функций одного института социализации другим, а в гармоническом дополнении друг друга. Причины такого «взаимодействия» кроются в тех трансформациях, которые сейчас происходят с семьей и дошкольным учреждением. Без понимания сущности таких трансформаций, урегулирование эффективного взаимодействия этих двух первичных институтов не возможно.

Определены пути реализации взаимодействия основных социальных институтов в период их трансформации в вопросах первичной экономической социализации дошкольников. Подчеркнута роль дошкольного образовательного учреждения в процессе взаимодействия и тесного сотрудничества с семьей. Акцентировано внимание на формах и методах, которые были использованы в процессе реализации одного из условий первичной экономической социализации.

Подчеркнуто важность укрепления социально-педагогического характера деятельности дошкольного образовательного учреждения, освобождения его от утилитарного подхода, повышение роли административных аспектов функционирования дошкольного учреждения с одной стороны, создавая общий фон успешной экономической социализации детей дошкольного возраста, с другой – проведение модернизации социально-педагогической практики взаимодействия дошкольного образовательного учреждения с семьей в экономической социализации.

Ключевые слова: семья, дошкольное учебное заведение, взаимодействие, трансформация, экономическая социализация.

Ian Kurinnyi,
 Assistant of the Department of Preschool Education,
 State Higher Educational Establishment «Donbass State Pedagogical University»,
 19, D. Batiuk, Slavyansk, Ukraine

INTERACTION OF THE FAMILY AND AND A PRESCHOOL EDUCATIONAL INSTITUTION IN ECONOMIC SOCIALIZATION OF PRESCHOOL CHILDREN

One of the conditions for primary economic socialization of preschool children is a condition organization of social and pedagogical practice interaction between the family and a preschool institution the purpose of which is to change the dynamics of a preschool child's value orientations under the influence of his / her preceding economic socialization.

Highlighting this condition for economic socialization against the background of a multiple aggregate of other conditions, we can confirm the fact that the family and a preschool educational institution in the preschool years are the main institutions of children's socialization. The main success of their influence is neither a duplication nor a replacement of social functions of one institution of socialization versus the other one, vice versa it harmoniously complement each other. However, as it is noted in theory and practice, this interaction is often similar to the «dedicated struggle with each other» when the motion based on the principle «from bad to the worst». The reasons of this kind of «interaction» lies in those transformations that are taking place today within the family and a preschool institution. The establishment of effective cooperation between the two primary institutions of the economic socialization targeted to preschool children, without understanding the nature of these transformations, seem to be impossible.

The problem, in our opinion, was in losing important tools of interaction between basic social preschool institutions, the family and a preschool educational institution.

Strengthening economic stratification of families, duality of family microsocium, parental totalitarianism and authoritarianism – on the one hand, creates a general background of preschool children's economic socialization; on the other hand, there is actualized the necessity of transformation of the traditional social and pedagogical practice interaction of the family and a preschool educational institution for the purposes of their economic socialization.

In this way, strengthening the social and pedagogical nature of preschool educational institution activities, makes it possible to go away from the utilitarian approach; on the contrary it will enable the use of the family experience, increase of the role of the administrative aspects in preschool institution functioning – these are the general characteristics of the modern preschool educational institution as an institution of children's socialization, on the one hand as in the case with the family, creating general background for successful economic socialization of preschool children; on the other hand – it is likely to stipulate the necessity of modernization of social and pedagogical

practice dealing with the interaction between a preschool educational institution and the family in children's economic socialization.

Key words: family, pre-school, interaction, transformation, economic socialization.

Подано до редакції: 1.11.2016 р.

Рекомендовано до друку: 16.11.2016 р.

Рецензент: д.пед.н., професор І. М. Богданова
